Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

23.4.2025

EU/338/2025
EU/338/2025-MMM-9

Vastaukset E 11/2025 vp ympäristövaliokunnan täydentäviin kysymyksiin

Ympäristövaliokunta on pyytänyt asiantuntijoilta kirjallisia vastauksia täydentäviin kysymyksiin liittyen asiantuntijakuulemiseen 10.4.2025, jossa käsiteltiin asiaa E 11/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje; Lintudirektiivin tarkistaminen valkoposkihanhen ja merimetson suojelun osalta; ennakkovaikuttaminen.

1) Millä aikataululla direktiivin liitteiden muuttaminen voisi parhaimmillaan edetä?

Kuten suden liitteen muutos osoittaa, voi muutos tapahtua nopeasti etenkin, jos Bernin sopimuksen muuttaminen ei ole välttämätöntä esimerkiksi kansallisen poikkeuksen yhteydessä. Asia kuitenkin vaatii komission myötävaikutusta ja aloitetta.

2) Mitä toimia Suomi konkreettisesti tekee asiaan vaikuttamiseksi? E-kirje kertoo, mitä tavoitellaan, mutta ei tarkemmin sitä, miten ja milloin.

Komission suuntaan vaikutustyötä on jo tehty maatalous- ja kalastusneuvoston ja ympäristöneuvoston kokousten yhteydessä ja sen tekemistä edelleen jatketaan. Suomi jatkaa samanmielisten maiden kanssa yhteistyötä ja muiden EU -maiden kantojen selvittämistä. Kun E-kirjeeseen kanta on saatu eduskunnasta, tulisi YM:n tehdä selkeä vaikuttamissuunnitelma maa- ja metsätalousministeriön ja valtioneuvoston kanslian avustuksella toimista, joilla asiaa edistetään.

3) Mitkä ovat tehokkaimmat tavat vähentää valkoposkihanhien viljelyvahinkoja?

Nykyisistä menetelmistä palkattu hanhipaimentoiminta, joka ympäristöministeriö rahoittaa vuositasolla noin 0,5 miljoonalla eurolla. Hanhipellot toimivat, mutta eivät ole riittäviä ja on kallista sekin. Maatalous-tukena rahoitetaan massoina muuttavien hanhien, kurkien ja joutsenten levähdystä ja ruokailua maata-loustuotannossa olevilla pelloilla vuosittain noin 2,5 miljoonalla eurolla.

4) Minkä suuruinen valkoposkihanhien kannan tulisi olla, jotta viljelyvahinkoja ei synny merkittävästi?

Kannan puolittaminenkaan ei välttämättä saa aikaan sitä, ettei vahingot olisi edelleen merkittäviä. kannan vähentäminen olisi kuitenkin askel siihen suuntaan, etteivät vahingot jatka kasvuaan. Tilanne on erityisen vakava, koska valkoposkihanhien laidunnus tuhoaa ensimmäisen rehukasvisadon täysin, mikä vaarantaa maatilojen rehuomavaraisuuden ja vaikeuttaa kotieläintuotantoa. Karkotustoimet ovat lyhytkestoisia ja tehottomia ja niitä tulisi tehdä 24/7, mikä on viljelijöiden omin toimin käytännössä mahdotonta. Tilanne ole enää viljelijöiden hallinnassa. Lisäksi valkoposkihanhien karkottamista rajoitetaan

Postiosoite Postadress Postal Address Maa- ja metsätalousministeriö	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

luonnonsuojelualueilla, mikä pahentaa vain ongelmaa. Viljelijät ovat joutuneet tilanteeseen, jossa valkoposkihanhien aiheuttamat vahingot ja tehokkaiden torjuntakeinojen puute uhkaavat sekä tilojen taloutta että toiminnan jatkuvuutta. Vahinkojen korvaaminen tulee edelleen olemaan välttämätöntä keväisin viljelijöiden toimeentulon turvaamiseksi vaikka kantaa saataisiinkin rajoitettua.

5) **Mitä aiotaan tehdä, että saadaan tutkimuksellista lisätietoa kuoliaaksi ampumisen hyödyistä ja kustannustehokkuudesta sekä äänenvaimentimien käytön eduista keväällä? Onko oikein, että paukkupatruunakarkotus on syksyllä muu tyydyttävä ratkaisu? Voiko kansallisella lainsäädännöllä määritellä asiaa toisin**?

Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole käynnissä hanketta eikä sellaiseen myöskään määrärahamomenttia, jolta tuollaista tutkimusta voitaisiin rahoittaa. Vaikka LUKE:n selvitys perustui pieneen aineistoon, on tulokset saatu kuitenkin suurista parvista. Näin ollen ei ole todennäköistä, että lisätutkimuksilla saataisiin näyttöä kuoliaaksi ampumisen paremmuudesta. Lisäksi KHO on katsonut (KHO:2015:104), että muuta ratkaisua voidaan pitää tyydyttävänä vain sillä edellytyksellä, että se on tehokas eli vähentää merkittävästi vakavaa vahinkoa. Toisaalta ollakseen tyydyttävä, ratkaisun tulee olla taloudellisessa mielessä ja muutoinkin toteuttamiskelpoinen. LUKEn tutkimuksessa osoitettiin, että paukkupatruunoiden käyttö on toteuttamiskelpoinen ja sitä myös taloudellisessa mielessä.

Suomen Metsästäjäliitto toi esille asiantuntijalausunnossaan äänenvaimentajan käytön mahdolliset edut keväällä, mutta ei ratkaise mitään, koska kuolettava ampuminen on todettu KHO:n ratkaisukäytännössä olevan viimeinen vaihtoehto syksyllä. Syksyllähän ei kovaäänisiä karkottimia kielletä. Keväällä hanhipaimentoiminta on todettu muuksi tyydyttäväksi ratkaisuksi ja mitään kovaäänisiä karkottimia ei saa käyttää. Lisäksi äänenvaimentajalla ampuminen ei oikeasti ole äänetöntä, sillä vaimennus on luokkaa 20-38db eli .308 Win -kivääri- tai haulikonlaukauksen ääneen (156db) verrattuna vaimennus putoaa pienoiskiväärin tasolle (131db). Normaalit metsästyspatruunat ovat lähtökohtaisesti aina ns. supersoonisia eli niiden lähtönopeus on selkeästi äänennopeutta suurempi. Aliäänipatruunoiden käyttö puolestaan on kyseenalaista, koska luodin lentorata on erittäin kaareva ja luodin pysäytysteho kohteessa laskee merkittävästi.

Syksyisten poikkeuslupien osalta Itä-Suomen hallinto-oikeus on katsonut päätöksessään (22.11.2023, päätös 2633/2023), että paukkupatruunakarkotusta voidaan kuitenkin pitää kuoliaaksi ampumiseen nähden muuna tyydyttävänä ratkaisuna valkoposkihanhien viljelmille aiheuttamien vakavien vahinkojen estämiseksi. Taustalla tässä on tutkimus (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 12/2024), jossa todettiin, että paukkupatruuna ja kuolettava ampuminen ovat yhtä tehokkaita, vaikkakin joskus kuolettavalla ampumisella on voimakkaampi vaikutus.

Periaatteessa EU:n direktiivien osalta riittää, että jäsenvaltio on toimeenpannut asianmukaisesti direktiivin tavoitteet ja tarkoituksen, mutta jäsenvaltio on voinut valita toteutustavan. Lintudirektiiviä koskee kuitenkin 9 artiklan poikkeusten osalta niin sanottu sanatarkan täytäntöönpanon periaate. Lisäksi poikkeuksia on tulkittava supistavasti. EU-tuomioistuin on lintudirektiivin tulkinnan yhteydessä todennut, että luonnonsuojelua koskevat direktiivit on saatettava osaksi jäsenvaltion lainsäädäntöä sanatarkasti. Mahdolliset kansalliset täsmennykset lainsäädäntöön (esim. muuna tyydyttävänä ratkaisuna ei voida kuitenkaan pitää paukkupatruunakarkoitusta) jäisivät todennäköisesti Suomessa kuolleiksi kirjaimiksi, koska KHO EU-oikeuden suoran sovellettavuuden ja EU-oikeuden tulkintavaikutuksen kautta todennäköisesti tulkitsisi muutettuja kansallisen lainsäädännön pykäliä direktiivin edellyttämällä tavalla.

Erityisasiantuntija Jussi Laanikari